

סגנים, משרד החינוך ומה שביניהם:

תפיסת תפקיד 'מסורתית' וחדשה של תפקיד הסגן בבית הספר

ד"ר רינת כהן, אוניברסיטת בר אילן, rinatcol@gmail.com

פרופ' חן שכטר, אוניברסיטת בר אילן, chen.schechter@biu.ac.il

רקע: למרות מרכזיותו וחשיבותו של תפקיד הסגנות להצלחת בית הספר, הסגנים אינם בעלי נראות מחקרית ולדעת חוקרים רבים, תפקיד זה לא נחקר דיו (Darlene, 2011; Morgan, 2014; Oleszewski & Shoho, 2012). הגדרות התפקיד של הסגן מרובות, עמומות ומשתנות מבית ספר לבית ספר, כנגזרת מצרכי בית הספר ומצרכי המנהל (Leaf & Odhiambo, 2017; Morgan, 2014). לתפיסת תפקיד הסגנות יש השלכות על רמת התפקוד של הסגן, על תחושת היציבות והביטחון בתפקיד, על רמת התשיות הנפשית וכן על הרצון להתקדם לתפקידי ניהול (Armstrong, 2013; Celiik, 2015; כהן, 2017).

מטרות: מטרת המחקר הנוכחי הינה לבחון את התפיסה 'המסורתית' של מערכת החינוך אודות תפקיד הסגן (כפי שעולה מניתוח המסמכים המועטים הקיימים בנושא) והשוואתה לתפיסות שונות וחדשות של הסגנים בדבר תפקידם בפועל. חשיבות המחקר היא בהעמקת הידע הקיים מתוך רצון לבחון את ייחודיות תפקיד הסגן, לעדכן את הגדרות התפקיד המסורתיות ולהתאימן לתפיסות חדשות העולות מהשטח.

שיטה: המחקר הוא מחקר איכותני-תהליכי בו נערכו 37 ראיונות עומק חצי מובנים לסגניות בשלבי כניסה שונים לתפקיד הסגנות. 14 מהראיונות היו ראיונות חוזרים אשר נערכו עם סגניות חדשות בלבד שנה ממועד הריאיון הראשון. עוד נערכו 4 ראיונות עם קבוצות מיקוד של סגנים וסגניות חדשים וותיקים במסגרת קורסים לסגנים במכללות להוראה. הנתונים במחקר זה נותחו על פי תיאוריה "מעוגנת שדה" בדרך של קידוד הנתונים ומיונם לקטגוריות מבוססות היגדים (Corbin & Strauss, 2008).

ממצאים: בהרצאה יוצגו תפיסות מערכת החינוך אודות תפקיד הסגן כפי שעולות מניתוח המסמכים, הכוללות: הסגן כמסייע למנהל, וכאחראי על ענייני מינהלה ומשמעת וזאת בהשוואה לתפיסות חדשות של תפקיד הסגן כפי שעולות מניתוח הראיונות, הכוללות: תפקיד הסגן כמטפל, כמתווך וכמנהיג פדגוגי.

תרומות ומחקרי המשך: ממצאי המחקר ומסקנותיו עשויים לסייע למקבלי ההחלטות במשרד החינוך ולמוסדות להוראה לנסח מחדש את הגדרת תפקיד הסגנות וליצור תכניות הכשרה וחניכה המותאמות לתפקיד.

מלות מפתח: תפקיד הסגנות, הגדרות תפקיד.